

SAVIVALDYBIŲ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO VEIKSMŲ PLANŲ RENGIMO GAIRĖS

Teisinis pagrindas

Vadovaujantis 2025 m. birželio 5 d. Lietuvos Respublikos energijos vartojimo efektyvumo didinimo įstatymo Nr. XII–2702 pakeitimo įstatymo (toliau – EVE didinimo įstatymas) 8 straipsnyje įtvirtintomis nuostatomis, savivaldybės, kurios savo atsinaujinančių išteklių energijos plėtros ar šilumos ūkio planuose nėra numačiusios konkrečių energijos vartojimo efektyvumo (toliau – EVE) didinimo priemonių, privalo parengti ir viešai paskelbti energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmų planą (toliau – EVE didinimo planas) iki 2030 m., o vėliau – kas dešimt metų.

EVE didinimo planas rengiamas atsižvelgiant į EVE didinimo įstatymo 7 straipsnyje įtvirtintą nuostatą, kad bendras visų viešųjų subjektų galutinės energijos suvartojimas kiekvienais metais turi mažėti ne mažiau kaip 1,9 proc., palyginti su 2021 m. galutinės energijos suvartojimu. Todėl visos savivaldybių administracijos ir įstaigos privalo siekti EVE didinimo. Taip pat būtina atsižvelgti į nuostatą, kad nuo 2026 m. savivaldybių valdomos įmonės (toliau – SVĮ) privalės sudaryti susitarimus su Energetikos ministerija dėl energijos taupymo.

EVE didinimo planas privalomas tais atvejais, kai:

- Savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos plėtros arba šilumos ūkio plane suplanuotos EVE didinimo priemonės yra fragmentiškos ir apima tik vieną ar kelis sektorius, tačiau neapima visų savivaldybės veiklos sričių, kuriose galimas EVE didinimas.
- Priemonės, suplanuotos kituose planuose, neužtikrina teisės aktuose nustatyto metinio 1,9 proc. energijos sutaupymo tikslo pasiekimo viešojo sektoriaus subjektams, palyginti su 2021 m. galutinės energijos suvartojimu, kaip numatyta EVE didinimo įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje.

Jeigu savivaldybė anksčiau yra parengusi EVE didinimo planą, pavyzdžiui, dalyvaudama Merų pakte, būtina užtikrinti, kad suplanuotos priemonės leis pasiekti metinį 1,9 proc. energijos sutaupymo tikslą.

EVE didinimo plano tikslas

EVE didinimo plano tikslas – įvertinti esamą situaciją ir nustatyti savivaldybių, jų administravimo subjektų (t. y. įstaigų ir seniūnijų) bei savivaldybių valdomų įmonių (toliau – SVĮ) EVE didinimo tikslus ir įgyvendinamas konkrečias priemones, kurios prisideda prie Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos EVE didinimo tikslų įgyvendinimo. Šie tikslai apima bendrą pirminės ir galutinės energijos sutaupymą, viešųjų subjektų galutinės energijos suvartojimo mažinimą ir jų naudojamų viešųjų pastatų renovuoto ploto didinimą.

EVE didinimo plano apimtis ir suinteresuotų šalių įtraukimas

EVE didinimo planas apima savivaldybės administraciją, savivaldybės įstaigas, seniūnijas ir SVĮ, veikiančias vandens tiekimo ir nuotekų valymo, viešojo transporto, atliekų tvarkymo, šilumos tiekimo, apšvietimo (jeigu yra) infrastruktūros sektoriuose ir namų ūkiuose.

Rengiant EVE didinimo planą būtina konsultuotis su visuomene ir suinteresuotomis institucijomis, o planų projektai turi būti derinami su Vyriausybės įgaliota institucija¹.

EVE didinimo plano rengimas

Rekomenduojama EVE didinimo plano struktūra

EVE didinimo planą sudaro šios struktūrinės dalys:

- Įvadas, kurio apimtyje aprašoma:
  - EVE didinimo plano sudarymo kontekstas;
  - Tikslas ir paskirtis;
  - Metodinis pagrindas.

---

¹ Patikslinti, kai bus įgaliota konkreti institucija.

- Esamos energijos suvartojimo situacijos savivaldybėje aprašymas, kurio apimtyje pateikiama:
  - Galutinės energijos suvartojimo savivaldybėje analizė;
  - Įgyvendintos arba įgyvendinamos EVE didinimo priemonės;
  - Prioritetinės EVE didinimo kryptys.
- EVE didinimo tikslai.
- EVE didinimo planas iki 2030 m., kurio apimtyje nurodomos:
  - Savivaldybių EVE didinimo priemonės (projektai)²;
  - SVĮ EVE didinimo priemonės (projektai)³;
  - Kitos EVE didinimo priemonės (projektai);
  - Suplanuotų EVE didinimo priemonių (projektų) prisidėjimas prie EVE didinimo tikslų.

Esama energijos suvartojimo situacija savivaldybėje

Duomenų surinkimas

Siekiant atlikti esamos energijos suvartojimo situacijos analizę savivaldybėje, pirmiausia būtina surinkti duomenis. Rekomenduojama analizuoti bent paskutinių trejų kalendorinių metų duomenis. Kadangi viešojo sektoriaus EVE didinimo tikslas yra keliamas palyginti su 2021 m., todėl šiuos metus būtina įtraukti kaip ataskaitos tašką (angl. baseline).

Energijos suvartojimo duomenys renkami iš savivaldybės administracijos, savivaldybei pavaldžių įstaigų, seniūnijų ir SVĮ. Dalį duomenų savivaldybės administracija gali surinkti centralizuotai, pavyzdžiui, iš AB „Energijos skirstymo operatorius“ ir savivaldybės centralizuotos šilumos tiekėjo. Likusią dalį duomenų, t. y. suvartoto kuro pastatuose ir transporte, būtina surinkti tiesiogiai iš pačių institucijų ir SVĮ.

---

² Turi būti aišku, kokia EVE didinimo priemonė ir koks objektas.

³ Turi būti aišku, kokia EVE didinimo priemonė ir koks objektas.

Savivaldybės administracijos, savivaldybei pavaldžių įstaigų, seniūnijų duomenys turėtų padengti šiuos tris pjūvius:

1. Energijos rūšys:

Kiekvienas energijos šaltinis turi būti priskirtas vienai iš šių penkių grupių:

- kietasis kuras (pvz., malkos, anglis, granulės);
- gamtinės dujos;
- naftos produktai (pvz., benzinas, dyzelinas);
- elektros energija;
- šiluminė energija (pvz., centralizuotas šildymas).

2. Įstaigos veiklos sritis:

Savivaldybių viešųjų įstaigų suvartojimas turi būti priskirtas vienai iš šių veiklos sričių:

- švietimas (mokyklos, darželiai);
- sveikatos apsauga (poliklinikos, ligoninės);
- viešasis administravimas (savivaldybės administracija, seniūnijos);
- kultūra ir sportas (bibliotekos, kultūros centrai, sporto salės);
- socialinės paslaugos (globos namai, socialinės paramos centrai);
- viešasis saugumas (priešgaisrinės tarnybos, viešosios tvarkos padaliniai);
- kita.

3. Energijos naudojimo paskirtys:

Kiekvienos savivaldybės viešosios įstaigos energijos suvartojimas turi būti susietas su viena iš šių paskirčių:

- pastatų eksploatavimas (šildymas, apšvietimas, vėdinimas);
- įrenginių eksploatavimas (serveriai, šaldytuvai, techninė įranga, gatvių apšvietimas);
- transporto priemonių eksploatavimas (automobiliai);
- kita (lauko infrastruktūra).

SVĮ duomenys turėtų padengti šiuos du pjūvius: energijos rūšį ir energijos naudojimo paskirtį (detalizaciją žr. aukščiau). Duomenys renkami atskirai pagal SVĮ veiklos sritis, t. y. vandens tiekimo ir nuotekų valymo, viešojo transporto, atliekų tvarkymo, šilumos tiekimo, apšvietimo (jeigu yra) infrastruktūros.

Kadangi energijos matavimo vienetai priklauso nuo energijos rūšies, surinktus duomenis reikia konvertuoti į vienodus matavimo vienetus – GWh. Konversijai atlikti rekomenduojama naudoti Europos Parlamento ir Tarybos energijos vartojimo efektyvumo direktyvos (ES) 2023/1791 2023 m. rugsėjo 13 d. d. IV priede esančią informaciją.

Duomenų analizė

Surinkus ir suvienodinus duomenis, rekomenduojama juos analizuoti pagal šiuos pjūvius:

1. Savivaldybės administracijos, įstaigų ir seniūnijų energijos suvartojimas:
  - pagal energijos šaltinį (kietasis kuras, gamtinės dujos, naftos produktai, elektros energija, šiluminė energija);
  - pagal veiklos sritį (švietimas, sveikatos apsauga, viešasis administravimas, kultūra ir sportas, socialinės paslaugos, viešasis saugumas, kita);
  - pagal naudojimo paskirtį (pastatų eksploatavimas, įrenginių eksploatavimas, transporto priemonių eksploatavimas, kita);
2. Paslaugų teikimo sektorių (vandens ir nuotekų valymo, viešojo transporto, atliekų tvarkymo, šilumos tiekimo, apšvietimo) energijos suvartojimas:
  - pagal energijos šaltinį (kietasis kuras, gamtinės dujos, naftos produktai, elektros energija, šiluminė energija);

- pagal naudojimo paskirtį (pastatų eksploatavimas, įrenginių eksploatavimas / paslaugų teikimas, transporto priemonių eksploatavimas, kita).

Kiekvieno sektoriaus aprašyme turėtų būti pažymėta su energijos suvartojimu susijusi svarbi informacija, pavyzdžiui:

- viešojo transporto paslaugas teikianti įmonė turėtų nurodyti, kiek ir kokia energijos rūšimi varomų transporto priemonių turi;
- šilumos tiekėjas – kiek ir kokių tinklų valdo, kiek iš jų yra modernizuoti, kokie yra energijos nuostoliai, kiek katilinių turi ir kokį energijos šaltinį jos naudoja.

Įgyvendinamos EVE didinimo priemonės

Galutinės energijos sutaupymo analizė papildoma įgyvendintų arba šiuo metu įgyvendinamų EVE didinimo priemonių aprašymu. Šios dalies tikslas – įvardyti priemones, kurios buvo ar yra įgyvendintos, įvertinti išmoktas pamokas ir nustatyti veiksmingiausias priemones. Taip pat, svarbu identifikuoti tas priemones, kurių metinis galutinės energijos sutaupymas prisideda prie EVE didinimo tikslų įgyvendinimo iki 2030 m. ir vėliau.

Prioritetinių krypčių EVE didinimui apibrėžimas

Atsižvelgiant į istorinę galutinės energijos suvartojimo analizę ir patirtį, sukaupą įgyvendinant EVE didinimo priemones, EVE didinimo plane įvardijamos prioritetinės EVE didinimo kryptys. Nurodant šias kryptis svarbu apibrėžti: krypties esmę, prioritetizavimo priežastis, preliminariai sutaupytos energijos rūšis ir paskirtis, aktualius sektorius ir kitą informaciją. Šios kryptys tampa pagrindu tolesniam EVE didinimo projektų išgryninimui ir planavimui.

EVE didinimo tikslai

Savivaldybės viešieji subjektai (administracija, pavaldžios įstaigos, seniūnijos) turi išsikelti energijos suvartojimo sumažinimo tikslus. Tai grindžiama:

- Direktyva (ES) 2023/1791, kurioje numatyta, kad visų viešųjų įstaigų galutinės energijos suvartojimas kasmet turi mažėti bent 1,9 proc., palyginti su 2021 m.;

- EVE didinimo įstatymu, įsigaliojusiu 2025 m. spalio 1 d., kuriame įtvirtinta, kad bendras viešųjų subjektų energijos suvartojimas turi mažėti ne mažiau kaip 1,9 proc. per metus, palyginti su 2021 m. lygiu (5,5 TWh).

Šioje dalyje savivaldybė turi:

- nurodyti kasmet siektiną energijos suvartojimo sumažinimą ir suminį energijos suvartojimo sumažinimą 2026–2030 m. laikotarpiui (GWh);
- tikslus gali detalizuoti pagal paskirtį (pavyzdžiui, sumažinti X GWh įrenginių eksploatavimui).

Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad EVE didinimo priemonės savivaldybėje apima daugiau nei viešąsias įstaigas, rekomenduojama iškelti bendrą energijos suvartojimo mažėjimo tikslą, kuris apima visą savivaldybę, įskaitant energijos suvartojimo mažėjimą namų ūkiuose ir pramonėje.

Lentelė 1 Energijos suvartojimo mažėjimo tikslo nustatymo logika ir pateikimo pavyzdys

2021 m. galutinės energijos suvartojimas	Siektini rodikliai	2026	2027	2028	2029	2030	Suminis
Y	Energijos suvartojimo mažėjimo tikslas, GWh	1,9 proc.*Y	1,9 proc.*Y	1,9 proc.*Y	1,9 proc.*Y	1,9 proc.*Y	5*(1,9 proc.*Y)
	Bendras galutinės energijos suvartojimas, GWh	Y-(1,9 proc.*Y)	Y – 2*(1,9 proc.*Y)	Y – 3*(1,9 proc.*Y)	Y – 4*(1,9 proc.*Y)	Y – 5*(1,9 proc.*Y)	-

Nors SVĮ nėra formaliai įpareigosios laikytis įstatymo, jų veikla susijusi su didžiausiu energijos vartojimu (pastatai, įrenginiai, transportas). Todėl jos bus įpareigosios sudaryti susitarimus dėl energijos taupymo, o jų tikslai turi būti suderinti su savivaldybės tikslais. Kadangi sektorių galimybės taupyti energiją skiriasi, tikslai turi būti keliami individualiai.

Lentelė 2 Energijos suvartojimo mažėjimo tikslo nustatymo logika ir pateikimo pavyzdys

SVĮ	2021 m. galutinės energijos suvartojimas	Siektini rodikliai	2026	2027	2028	2029	2030	Suminis
Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonė	Y	Energijos suvartojimo mažėjimo tikslas, GWh	X	X	X	X	X	
Viešojo transporto įmonė	Y	Energijos suvartojimo mažėjimo tikslas, GWh	X	X	X	X	X	
Atliekų tvarkymo įmonė	Y	Energijos suvartojimo mažėjimo tikslas, GWh	X	X	X	X	X	
Šilumos tiekimo įmonė	Y	Energijos suvartojimo mažėjimo tikslas, GWh	X	X	X	X	X	
Apšvietimo infrastruktūros įmonė	T	Energijos suvartojimo mažėjimo tikslas, GWh	X	X	X	X	X	

EVE didinimo plano projektas iki 2030 m.

Šioje dalyje rekomenduojama EVE didinimo priemonės struktūruoti pagal tai, kas pasieks galutinius sutaupymus, t. y. rengti atskiras lenteles (planus):

- Savivaldybės administracijos, įstaigų ir seniūnijų⁴;
- Atskirų SVĮ;
- Kitų priemonių⁵.

Savivaldybės administracija, įstaigos, seniūnijos ir SVĮ turi suplanuoti konkrečias priemones, padėsiančias pasiekti iškeltus tikslus. Kiekvienam projektui pateikiama ši informacija:

- EVE didinimo priemonės (projekto) pavadinimas;
- Priemonės (projekto) savybės:
  - esminiai priemonės (projekto) bruožai (pavyzdžiui, atnaujinamo pastato plotas, energinės klasės pokytis po atnaujinimo, rekonstruotų šilumos tinklų ilgis ir pan.);
  - priemonės (projekto) pradžia;
  - priemonės (projekto) pabaiga;
  - metinis galutinės energijos sutaupymas, GWh / metus;
  - reikalingos investicijos, tūkst. Eur;
- Atsakinga institucija;
- Įgyvendinimo prioritetas (1 – aukštas; 2 – vidutinis; 3 – žemas);
- Reikalingos išankstinės sąlygos (jeigu aktualu).

EVE didinimo plane turi būti įtrauktos ir aiškiai pažymėtos EVE didinimo priemonės (projektai), kurios buvo įgyvendintos anksčiau, bet nuo 2025 m. ir vėliau vis dar prisideda prie galutinės energijos sutaupymo. Taip yra todėl, nes vertinant priemonių indėlį, būtina atsižvelgti į jų gyvavimo laikotarpį – sutaupymai skaičiuojami tiek metų, kiek priemonė išlieka efektyvi. Pavyzdžiui, gatvių apšvietimo modernizavimo

---

⁴ Turi būti aišku, kurios priemonės leis pasiekti viešojo sektoriaus EVE didinimo tikslą

⁵ Gali būti suplanuotos priemonės tokios kaip kompleksinė daugiabučių renovacija, mažoji renovacija, kt.

projektų metiniai sutaupymai skaičiuojami 5 metus, tad jei projektas įgyvendintas 2023 m., jo sutaupymai įskaičiuojami iki 2027 m. imtinai.

Suplanavus EVE didinimo priemones, būtina įvertinti, kiek šios priemonės prisidės prie EVE didinimo tikslų įgyvendinimo. Vertinimas atliekamas skaičiuojant metinį galutinės energijos sutaupymą pamečiui pagal priemonių gyvavimo ciklą, pavyzdžiui: gatvių apšvietimo modernizavimas – 5 metai, pastatų atnaujinimas – 10 metų, transporto priemonių įsigijimas – 4 metai ir pan.

Jeigu tikslai nebus pasiekti, reikia apsvarstyti, kokių papildomų veiksmų savivaldybė imtųsi, kad pasiektų išskeltus tikslus.

EVE didinimo plano įgyvendinimas

Už EVE didinimo plano įgyvendinimą koordinuoja bei yra atsakinga savivaldybės administracija. Įgyvendinimas finansuojamas panaudojant Nacionaliniame energetikos ir klimato veiksmų plano 2021–2030 m. numatytų priemonių įgyvendinimo šaltinius, savivaldybių biudžetuose patvirtintus asignavimus SVĮ lėšų, valstybės biudžete patvirtintų asignavimų ir kitų finansavimo šaltinių bei lėšų.

Plano įgyvendinimo metu didelis dėmesys skiriamas savivaldybių įstaigų, SVĮ bei namų ūkių aktyviam įsitraukimui į EVE priemonių įgyvendinimą.

EVE didinimo plano įgyvendinimas ir stebėseną

EVE didinimo plano stebėseną vykdoma pagal EVE didinimo įstatymo 8 straipsnio 4 ir 5 punktus. Savivaldybės administracija kas dvejus metus, ne vėliau kaip iki rugpjūčio 31 d., Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka viešai skelbia EVE priemonių įgyvendinimo rezultatus savo interneto svetainėje.

Jeigu per paskutinius ketverius metus EVE didinimo plano įgyvendinimo rezultatai neatitinka plane nustatytų pagrindinių rodiklių, savivaldybės taryba per 18 mėnesių nuo laikotarpio pabaigos privalo patvirtinti atnaujintą planą su korekcinėmis priemonėmis, užtikrinančiomis rodiklių pasiekimą.

Vadovaujantis EVE didinimo įstatymo 8 straipsnio 8 punktu, energetikos ministro įgaliota institucija Vyriausybės nustatyta tvarka renka, kaupia ir sistemina informaciją apie EVE planų rengimą ir įgyvendinimą, ją viešai skelbia savo interneto svetainėje ir kasmet atnaujina.